

Uvajalno obdobje z roko v roki; otrok – starši – vzgojitelj

Anica Kajba, dipl. vzgojiteljica, OŠ Podčetrtek, Vrtec Podčetrtek

Družina je gnezdo, v katerem se začne življenje in proces vzgoje, otrok si v njej pridobiva prve izkušnje, oblikuje si moralna merila, vrednote, aktivnosti in znanja. Od rojstva si otroci oblikujejo odnos močne čustvene navezanosti na svoje starše oziroma skrbnike ter najbližje ljudi, ki skrbijo za njih. Ob vključitvi v vrtec se otroci prvič za daljši čas ločijo od znanega, varnega, domačega okolja in oseb, na katere so navezani. Vrtec, igralnica, otroci in vzgojitelji so jim neznani in jim vzbujajo strah in negotovost. Zato bom v članku spregovorila o prelomni točki v življenju, ko se otrok prične uvajati v vrtec. V tem procesu je zelo pomemben trikotnik otrok – starši – vzgojitelj.

Dobri starši dajo svojim otrokom korenine in krila. Korenine zato, da vedo, kje je njihov dom, in krila, da lahko odletijo in vadijo, kar so jih starši naučili.

Jonas Salk

menjala vso pozornost, navaditi pa se mora tudi na novo okolje, na vzgojiteljico in pomočnico ter ostale otroke v skupini. Kot vzgojiteljica z dolgoletno prakso gledam svet skozi njihove oči in potrjujem, da je vsak otrok drugačen in uvajanje naj bo temu primerno prilagojeno.

Kaj pomeni vstop otroka v vrtec?

Vstop otroka v vrtec je za celo družino velika prelomnica in sprememba v družinskem vsakdanu. Vsak otrok je edinstven, zato je tudi vsako uvajanje otroka v vrtec drugačno. Otrok ob vstopu v vrtec prinese s seboj določene izkušnje iz primarne družine in prinese določene vzorce čustvenega odzivanja na zahteve in spodbude iz okolja. Z vstopom v vrtec se mora otrok tako soočiti s čustveno odcepitvijo od mame, ki mu je eno leto na-

Ne glede na starost otroka pred vstopom v vrtec je uvajanje velik dogodek za starše. Ravno ko se starši zavejo tega pomembnega koraka ločitve od svojega otroka, je pravi trenutek, da se na to ločitev pripravijo najprej sami. V družini naj se pogovorijo o prihajajočem novem obdobju, v kolikor pa potrebujejo dodatno podporo, se lahko obrnejo na otrokovo vzgojiteljico in vprašanja v zvezi z uvajanjem naslovijo nanjo. Prepričana sem, da bodo po tem pogovoru bolj pomirjeni s svojo odločitvijo in svojimi pričakovanji. Zakaj pa je to pomembno? Pomembno je zato, da so starši pripravljeni na ločitev, posebej še mame, otrok pa bo lažje sprejel sam proces uvajanja, saj bo čutil notranji mir staršev.

Vloga in naloga nas, zaposlenih, je, da se otrok v vrtcu počuti sproščeno, varno in ljubljeno. Pomembno je, da otroku prisluhnemo in mu s sočutnim odnosom pomagamo, da bo ta prehod iz domačega na novo okolje čim lažje sprejel in osvojil. Moje vodilo pri uvajanju je, da otroku izkažujem veliko časa, pozornosti, razumevanja, sprejemanja, potrpežljivosti, ljubeč objem in varnost.

Kako lahko starši pomagajo otroku pri vstopu v vrtec?

Nenaklonjenost/strah staršev pred vrtcem se bo prenesel na otroka, zato je pomemben pozitiven pogled na vrtec in prav tako, da se otrokovih prvih korakov v samostojnost starši veselijo. Ločitev od otrok naj jim ne bo težja kot otrokom. Otroku naj zaupajo, da zmore, vztrajajo naj, otroku naj dajo

čas, da se navadi na spremembe, sami pa naj si vzamejo čas za postopno uvajanje otroka v vrtec in postopno podaljševanje njegovega bivanja v vrtcu.

Pogovarjajo naj se z vzgojiteljico o navadah svojega otroka in o vsem, kar jih skrbi. Pomembno je, da si pridobijo zaupanje v osebo, ki bo otroka čuvala, vzgajala in izobraževala. Z mislijo, da bo za otroka dobro poskrbljeno, naj predajo otroka vzgojiteljici in slovo na vratih naj bo kratko. Pred otrokom naj ne kažejo svoje stiske. Zelo pomembno je, da se doma dogovorijo, kdo bo lažje uvajal otroka v vrtec. Otrok naj prinese s seboj v vrtec svojo »ninico«, kar je njegovo tolažilno sredstvo in vonj po domu. V tem obdobju naj v otrokovo življenje ne uvajajo še dodatnih sprememb; v tem času naj jih ne odvajajo od dude, stekleničke, plenice. Za te stvari bo čas kasneje in zelo priporočljivo je, da uvajanje otroka v vrtec poteka brez prekinitve. Otrok si bo prej pridobil občutek varnosti, če se bodo dogodki odvijali v stalnem ritmu. Stalen ritem prihodov in odhodov daje otroku občutek varnosti in zaupanja. Otroku naj se ne obljublja neizpolnljivih obljub (npr. prišel bom takoj). Ob prihodu po otroka v vrtec naj starši otroku dajo možnost, da sprosti napetost (npr. joka, zavrne starše ...). Naj trenutek počakajo, saj bo nato prišel do njih. Dobro je, da starši starejšim predšolskim otrokom vrtca in dogajanja v njem pred sprejemom ne predstavljajo samo v najlepši luči, ker je lahko otrok nato razočaran. Ko se bo otrok privadil na novo okolje in se bo navezal na svojo vzgojiteljico in pomočnico vzgojiteljice, bo rad hodil v

vrtec in se bo v njem dobro počutil. Začetne težave ob postopnem uvajanju kmalu minejo in za večino otrok kmalu pride dan, ko bodo starši še prehitro prišli ponj v vrtec, saj bi se radi še naprej igrali in ne bi še želeli domov.

Že pred vstopom v vrtec morajo starši po svojih zmožnostih prilagoditi svojo dnevno rutino rutini v vrtcu:

- Jutranje vstajanje, čas zajtrka, kosila, počitka ...
- Dojenje – predčasna prilagoditev, da ga otrok v vrtcu ne bo pogrešal.
- Počitek – prilagojen glede na starost/potrebe otrok (spanje, umirjene dejavnosti) – posteljice, ležalniki, blazine – če so otroci navajeni doma zaspati sami v svojih posteljah, jim počitek v vrtcu ne predstavlja stresne situacije.
- Obrok naj bo družabni dogodek; umirjeno hranjenje, bonton v vrtcu otroci sedijo na stolih pri mizah, otroku naj se ponudi žlico, navaja naj se na samostojno hranjenje.
- Najljubša igrača, ninica, ki naj jo prinese s seboj v vrtec, ker je vez z domom.
- Premagovanje zapustitvenega strahu; postopno uvajati občasno varstvo pri starih starših, prijateljih ...

Katere stopnje so pomembne pri vstopu v vrtec?

Smisel uvajanja je v tem, da otrok varno navezanost, ki jo je razvil v odnosu do staršev, prenese na druge pomembne ljudi v svojem življenju, tako na bližnje družinske člane in sorodnike ter v obdobju postopnega uvajanja tudi na strokovne delavce vrtca in vrstnike v oddelku. Spremembe so življenjska stalnica, sposobnost prilagajanja na spremembe pa pomembna popotnica, ki jo morajo otroci prenesti v odraslo življenje. Zato jih ne moremo varovati pred spremembami, pač pa jim odrasli pomagamo, da bodo čim lažje prebrodili stisko.

Za otroke, ki vstopajo prvič v vrtec, zlasti najmlajše, je to tudi čas, ko se počasi, zares počasi, prilagodijo na nove odnose. V močno navezanost na starše morajo vključiti nove osebe – vzgojitelje. Naloga uvajanja je prenos otrokove navezanosti s staršev na vzgojitelja. Navezanost na nove osebe nastaja počasi in postopoma. Če je prenos pri uvajanju napravljen, bo otrok v vzgojiteljih videl nadomestne starše, ki mu bodo zagotavljali psihološki obstoj. Otrok mora torej v vrtcu najti »pomembno osebo«, ki bo vsaj v neki meri nadomeščala starše. Kot je zapisano v *Kurikulumu za vrtce* (2007, 49): »Vsakdanje življenje v vrtcu, vsakdanja rutina, rituali, dogodki, dnevni red itn. morajo otroku omogočati vzpostavljanje vezi med vrtcem in družinskim življenjem.«

Kaj pa stiske staršev in vzgojiteljev?

Vstop otrok v vrtec je sprememba, ki se tiče cele družine in tudi starši se morajo privaditi novemu družinskemu ritmu. Zato stisko doživlja večina star-

šev, ne glede na to, kako so se pripravili na uvajanje in kakšen odnos z otrokom imajo. Roditelj trpi skupaj z otrokom in včasih se ni mogoče izogniti občutkom krivde, da povzročamo otroku nekaj slabega. Če bi lahko tu svetovali: »Bodite mirni, vse to je del uvajanja in prek tega mora vsak otrok,« in bi ta nasvet deloval, bi bilo res lepo. Morda je bolje reči, naj si roditelj, ki uvaja, poišče osebo, ki ji bo lahko zaupal svoje skrbi in stiske. Ta oseba je lahko partner, prijatelj, roditelj iz iste skupine, starši itd. Izkušnja mamice: »Dokler sam nisi prepričan, da je otroku v vrtcu lepo, toliko časa tudi otrok v vrtcu ne bo povsem zaupal, kajti dobro čuti, kako se sam počutiš.« (Bojan Varjačič - Rajko, 2007).

Sočutje pri delu z otroki se ne začne pri teoriji sočutne, povezovalne vzgoje. Ne začne se pri tehnikah in ustreznih stavkih ter pristopih. Začne se pri nas samih, torej pri vzgojiteljih. Pri sočutju do sebe. Če je le možno, si vzemimo kakšen trenutek zase in se umaknimo. Z dihanjem se usmerimo vase in poskušajmo najti sprožilec v nas. Sprožilec, ki je prebudil jezo, občutke nemoči, morda razočaranja ali sramu. Otroci nas vedno popeljejo skozi naše otroštvo, če si to dovolimo. Vsak pedagog ima določene življenjske izkušnje, ki ga oblikujejo v edinstveno osebo. Pomembno se je zavedati svojih šibkih in močnih točk, delati na svoji rasti in razvijati notranjo držo, ki nam bo narokovala sočutje, toplino in sprejemanje. Na mestu pa je, da se vsak pedagog zaveda svoje odgovornosti in moči, ki ju ima pri svojem delu. Prav tako pa so izkušnje v prvih letih življenja izjemno pomembne za otrokov nadaljnji razvoj in dojemanje sveta. Zato mo-

Zlata pravila za starše pri uvajanju:

1. Otroka naj uvaja oseba, ki ima z njim dober odnos.
2. Na uvajanje že prehodno pripravite sebe in otroka.
3. Otroku predstavite pozitivne in realne vidike vrtca, vendar sprejmite tudi otrokova negativna čustva do vrtca.
4. Vzemite si dovolj časa za uvajanje.
5. Napravite si okvirni načrt uvajanja, ki pa ga po potrebi tudi spremenite.
6. V času uvajanja bodite do otroka bolj prizanesljivi in v njegovo življenje na vnašajte preveč drugih sprememb in zahtev.
7. Ustvarite prepoznavni ritual prihoda v vrtec in poslavljanja od otroka.
8. Otrok naj s seboj v vrtec prinese najljubšo igračko ali kak drug predmet, ki ga bo spominjal na dom.
9. Na začetku uvajanja bodite otroku v pomoč pri vključevanju v družbo in pri vsakodnevnih opravilih.
10. Otrok naj v vrtcu vsaj enkrat zaspi z vašo pomočjo in se ob vas prebudi.
11. Od otroka se vedno poslovite in nikdar ne odidite, ne da bi ga na to opozorili.
12. Držite se svojih obljub glede tega, kdaj boste prišli po otroka.
13. Ne dopustite, da bi otrok v vrtcu predolgo hlipal.
14. Poskusite zgraditi iskren, zaupen in spoštljiv odnos z vzgojitelji v vrtcu.
15. O dilemah v zvezi z uvajanjem se pogovorite z osebjem vrtca, svoja čustva pa zaupajte bližnji osebi. (Bojan Varjačič - Rajko 2007).

ramo skrbno in zavestno vstopati v odnose z otroki, z védenjem o tem, da so šibkejši in povsem odvisni od naših dejanj, reakcij in ravnanj. Vedenje je simp-
tom, ki nam želi nekaj povedati, lahko je tudi otrokov klic na pomoč, ki ga še ne zmore ubesediti. Seveda je včasih vedenje potrebno nemudoma prekiniti, vendar naj ne ostane samo pri tem. Pomagajte otroku razumeti, zakaj nekega vedenja ne dovolite in ni sprejemljivo. Ob tem nikoli ne dajajte poudarka na osebnost (slab/a si, ker si to naredila; neumen, nero-den, ipd.), ampak na vedenje (kar si naredil/a, ni bilo prav). Otroci si zaslužijo, da z njimi komuniciramo spoštljivo, saj smo mi njihov model. Bodite dosledni in postavljajte jasne meje. Poskušajte pri vsakem otroku najti pozitivne stvari in mu jih tudi povejte. Dovolite otrokom jokati, saj s tem sprostijo napetost in odložijo težka občutja. Če se ob tem čutijo slišane in sprejete, bo za njih ta proces zdravilen. Predvsem pa naj se otroci veliko igrajo. Do otroka pristopajte z zavedanjem, da ste lahko edina oseba v njegovem življenju, ki je do njega spoštljiva in ljubeča.

Dragi vzgojitelji, podpora nadrejenih in sodelavcev je zelo pomembna. Poiščite nekoga, ki razmišlja podobno, pogovarjajte se z njim. Če to ni mogoče poiščite podporo v zunanjem krogu podobno mislečih. Verjemite, lažje vam bo. Pri svojem delu pa si zaupajte! Sodelovanje in sprejemanje je vedno ključ. Ne pozabite pa tudi prositi za pomoč – to je znak moči. Ne tlačite težkih občutkov, ki se vam prebujajo. Zavedajte se, da niste vsemogočni in ne iščite popolnosti. Izražajte se v tej smeri, da boste še bolj prepričani vase. Verjemite, to je dovolj!

Moja osebna izkušnja uspešnega uvajalnega obdobja

Zadovoljni starši, sproščeni otroci in zadovoljni vzgojitelji – to je koncept uspešnega uvajalnega obdobja. Skozi moje dolgoletno opravljanje uspešnega čudo-

vitega poslanstva z otroki pa me je vodila naslednja misel Kahlila Gibrana (v Zalokar Divjak 1996): »Vaši otroci niso vaši otroci. Sinovi in hčerke klica življenja k življenju so. Po vas prihajajo, a ne od vas, in čeprav so z vami, ne pripadajo vam. Lahko jim darujete svojo ljubezen, ne pa svojih misli, kajti imajo svoje misli. Lahko jim poskušate biti podobni, ne poskušajte pa jih narediti podobne sebi. Kajti življenje ne teče nazaj in se ne mudi z včerajšnjim dnem.« S to mislijo lahko zaključim, da je na koncu dneva tako z moje strani kakor tudi s strani staršev pomemben vesel in zadovoljen obraz otroka, ki je v tem dnevu pridobil nekaj, kar ga bo vodilo na njegovi življenjski poti. Uspešnost trikotnika otrok – starši – vzgojitelj je kakovostno in ustrezno medsebojno sodelovanje. Ključnega pomena v tem obdobju je naša fleksibilnost in osredotočenost na otroka in njegove potrebe. Zelo pomembna je točnost vsakodnevnih informacij in vzpostavitev zaupnega odnosa, zato sem bila za starše vedno dosegljiva ter sem se poleg rednih pogovornih ur dogovarjala tudi za individualne pogovore in čas s starši konstruktivno izkoristila. Tako vzgojitelji kot starši smo se in se moramo zavedati, da že ob vstopu v vrtec dober odnos temelji na medsebojnem zaupanju, spoštovanju in odprti komunikaciji. Naj zaključim z mislijo:

Vsak otrok je edinstven. Vsak starš je edinstven.

Vsak vzgojitelj je edinstven.

Edinstveno je tudi uvajalno obdobje.

Literatura

Kurikulum za vrtce (2007). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
Okorn, K. (2019): Vzgojiteljica: Otroci si zaslužijo, da z njimi komuniciramo spoštljivo. *Spletni portal Bibaleze.si*. Dostopno na: <https://www.bibaleze.si/malcek/vrtec/vzgojitelj-pedagog-vedenje-socutje-otrok-pravila-razumevanje-vrtec-sola.html>
Varjačič - Rajko, B. (2007): *Prvič v vrtec. Priročnik za starše*. Ljubljana: Založba otroci.
Zalokar Divjak, Z. (1996): *Vzgoja je...ni znanost*. Ljubljana: EDUCY.